

Research Paper

The sharing - based hope discourse model

Mitra Moradi¹, Masoumeh Esmaeili², Mohammad Taghi Karami Ghahi³

1. Ph.D Student Candidate in Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
2. Full Professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
3. Associate Professor, Department of Women Studies, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Citation: Moradi M, Esmaeili M, Karami Ghahi M.T. The sharing - based hope discourse model. J of Psychological Science. 2022; 21(111): 437-460.

ORCID

URL: <https://psychologicalscience.ir/article-1-1407-fa.html>

[10.52547/JPS.21.111.437](https://doi.org/10.52547/JPS.21.111.437)

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Hope discourse,
Family,
Sharing

Background: Hope in life is a futuristic indicator with a positive effect on health and well-being. Regarding the current tense situation resulting from the psychological, social and economic pressures of COVID-19, there is an urgent need to provide a local and comprehensive model of the hope discourse. Considering the fact that sharing is a native model derived from Islamic ontology, therefore, the present study seeks to answer the question of what is the sharing-based hope discourse model.

Aims: The present study aims at identifying the sharing-based hope discourse model.

Methods: The present research was conducted with a qualitative approach and an interpretive paradigm. Participants comprised 16 mothers married for 10-25 years with at least two children who were selected through purposive sampling. In-depth interviews were used to collect data (Potter, 2012). Data analysis was performed using discourse analysis and identification of key themes (Jorgensen and Phillips 2002).

Results: In analyzing the data obtained from interviewing sharing people, 33 sub-themes and 17 main themes were extracted in hope discourse, ultimately leading to the identification of 6 themes, namely, narrative, cognitive, emotional, behavioral, communication and time themes in hope discourse.

Conclusion: The sharing-based hope discourse expressed positive and coherent narratives, positive emotion, positive cognitive perception with mindfulness and transcendental thinking, action-orientation, developmentalism, being communicative and positive and purposeful vision in the hopeful sharing person. Recognizing the effective factors in this discourse lays the groundwork for increasing hope and prosperity of the individual, family and society.

Received: 09 Sep 2021

Accepted: 13 Oct 2021

Available: 22 May 2022

* **Corresponding Author:** Masoumeh Esmaeili, Full Professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

E-mail: masesmaeili@yahoo.com

Tel: (+98) 2144737510

2476-5740/ © 2021 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Hope in life is a futuristic indicator affecting the psychological characteristics of individuals with a positive effect on their health and well-being (Remzi Öztekin and Bayraktar, 2019). The significance of hope in life is to the extent that the Holy Qur'an raises it in many verses for human beings, and strongly advises human beings not to lose hope in the mercy of God. According to Rahimi, Ebrahimi and Baseri (2021) and Adib, Jadidi and Aghajani Hashjin (2020), hope is largely formed from the meaning that people give to their lives. Meaning is created and changed in everyday discourse practices (Jorgensen and Phillips, 2001), and according to Potter and Vetrel (1987), dialogue is a tool for understanding discourses that dominate the individual. The present research sought to extract the discourses that dominated the individuals according to the transcriptions of interviews obtained to determine how people apply the hope discourse and create sharing or share-taking action through dialogue during interaction.

The sharing model is derived from Islamic ontology, having three main components, namely, attitudinal, functional, and communicational components (Ghobadi, 2020). The attitudinal component pertains to individual's behavior guiding attitude, mental space, and worldview. Individuals notice their role in existence, the unseen and the afterlife, thinking about creation and deep insight into affairs, the continuity of time and the finite number of opportunities, and believe in the selectivity and growing and nurturing and purposefulness of human beings. The functional component expresses the state or quality of a person's function, in which the responsibility, performance, and focus of action on one's role in existence is considered as much as sharing, being action-oriented, not being dependent on others' action, non-engagement in the appearance of affairs, preparing to face the future, growth and social and personal expansion. The communicational component represents the quantity and quality of a person's relationships and investigates the relationship with the Creator and the creature, good communication, playing different roles in different contexts, and the

purposefulness of the person in the relationship. Cooperation, respect, forgiveness, spending alms, helping others, the ability to start and maintain a healthy relationship, and playing family and social roles are important in this component. Sharing can strengthen the spirit of hope in society, increase friendship and affection, and cause physical and mental peace of man (Ismaili, 2018).

A large body of studies suggest the effect of hope on the growth and improvement of quality of life, mental well-being, happiness and life satisfaction, therefore, the current critical situation and the need for a comprehensive and efficient model tailored to the culture and religion in the field of hope encouraged the researchers to identify the hope discourse model to strengthen the capabilities of individuals and families and create a hope discourse in the community and ensure the passage of these critical conditions and the promotion of family and community health and pave the way for the family of therapists and psychologists. Thus, the present study seeks to study and identify the dimensions and components of the hope discourse, and thus provide a deep and comprehensive understanding of this concept and help to expand the theoretical knowledge in the field of hope. Therefore, the present study sought to answer this question: How is the hope discourse model based on sharing?

Method

The statistical population of this study comprised available families with at least two children living for 10-25 years. In-depth interviews laid the groundwork for investigating the inner world, definitions, semantics and variations in people's perceptions of sharing and hope. The main part of the information was obtained using a semi-structured interview. At the beginning of the interview a general question was asked from the mother of the family and exploratory questions were used to obtain in-depth information.

The participants were provided with the necessary explanations about the research before the interview, ensuring that their personal details would be kept confidential, and the content of the interviews was recorded with their consent. All interviews were conducted in isolation. Participants were also

reassured about their full authority to withdraw from the study. Due to the fact that the present study is qualitative research, the number of sample members could not be determined at the first place, the interviews continued until 95% of the subjects'

answers became repetitive. When 95% of the answers became repetitive, the interviewer stopped after interviewing 3 other people, ending to a sample size of 16 people.

Figure 1. The sharing-based hope discourse model

Results

After the end of the interviews and reaching the theoretical saturation point, it was found that the participants in the study aged 30-46. In terms of education, 3 had diplomas, 9 had Bachelor's and 4 people had Master's degrees. Seven participants were never employed, four were previously employed and five were currently employed.

The analysis of the data obtained from the interview in the field of sharing was conducted in three main components of attitude, function and communication, and then the hope discourse in the shareholder participants was investigated. Analysis of the data obtained from the interviews of shareholders led to the identification of 33 sub-themes and 17 main themes in the hope discourse, which ultimately led to

the identification of 6 dimensions or components in the hope discourse, namely, narrative, cognitive, emotional, behavioral, communicative, and temporal dimensions.

Conclusion

The present study aimed at achieving a hope discourse based on sharing. The hope discourse has different dimensions, the first of which is the content of a narrative that expresses the individual's narratives of life. In the narrative dimension of the hope discourse, the first sub-theme was the positive narration of events. A sharing hopeful person has positive story of his past, the economic, cultural, social conditions of the family, and considers his childhood a good era. The next sub-theme is a coherent narrative that the sharing hopeful person has in life, and illuminates his or her future path. Having a coherent and general narrative gives a person a clear and secure plan of life that frees him from confusion, unites all matters of his life and encourages him to the future. The third sub-theme of the hope discourse is the narrative of growth in life crises stated by the hopeful sharing person. Hope exists implicitly and inadvertently in our daily lives, and we actively seek hope when faced with a stressful and frightening situation such as during the COVID-19 pandemic. The last sub-theme in the narrative theme is positive inner dialogue, based on problem solving. A positive conversation with oneself can aid one to be more confident in achieving one's goals.

The second theme emerged in the hope discourse was the cognitive dimension, in which three sub-themes were found, the first of which is the basic beliefs of the individual including knowledge of the world, knowledge of God, and knowledge of oneself. In the Qur'an, hope is presented as a comprehensive theory with a cognitive dimension. Because God expresses doctrinal strategies that are cognitive ways to increase hope and corrects one's view of the creation of the universe and human. The second cognitive sub-theme is positive cognitive perception with mindfulness. By reducing the rumination, the mindfulness component leads to a reduction of negative emotions in hopeful people. It can be said that since hopeful people do not have equal thinking about events that equate a negative event with their own misfortune, they have

a positive cognitive evaluation of negative events, and this positive understanding and cognition gives them more hope.

The last sub-theme in the cognitive theme of hope is transcendental thinking. One way to build the future is to cultivate different types of thinking. transcendental thinking, in terms of its comprehensive approach and foresight and vision, is the most hopeful type of thinking that can give meaning to people's lives and their future.

The third main theme of the hope discourse is the emotional dimension, which is based on a person's positive emotional desire towards the past, present and future, and his sense of satisfaction with life. Positive emotion towards a better future for himself and society motivates him to achieve what he wants for purposeful efforts.

The behavioral dimension, includes three sub-themes of Action-orientation, conscientiousness, and Desire to progress. In action-oriented, goal setting, action after cognition, functionalism, and the use of possible means were more prominent in achieving goals. The hopeful sharing person pays attention to the harmony of his cognition and action, pays attention to the effect of his action to see if the result of his action and activity is in accordance with his awareness and cognition? The last behavioral sub-theme is developmentalism. The hopeful sharing person actively seeks to grow his knowledge and awareness ranging from self-knowledge and self-improvement to the growth and development of various aspects of life, namely, family, education, job and spiritual aspects and has the same growth-oriented spirit in relation to society and others.

The fifth dimension of the hope discourse is communication, which includes the sub-themes of Being communicative and communication skills. Being communicative expresses the attention and value that a hopeful sharing person places on communication and interaction with others and even the world of nature and God. The second sub-theme is communication skills that the sharing person uses to interact effectively with others. Respect, patience, forgiveness, problem-solving and cooperation allow for better interaction.

The last major dimension of hope is the time, expressing a person's understanding of the importance of time and the optimal use of opportunities. The three sub-themes include time vision, positive and purposeful vision to the future and eternal life. The time perspective reflects a person's insight into their goals over time, so that the person knows the value of time and seeks to make good use of opportunities. The second sub-theme of time is a positive and purposeful view of the future, which means that the hopeful sharing person not only has a positive view of his future, but also sees the future of society and even the world purposefully in order to achieve a better society and world. The last sub-theme of time is eternal life, which is the belief in the continuity of life in the hereinafter world. The hopeful sharing person considers mere reliance on the world as a cause of despair, and sees the scope of life as much wider than material and worldly life, which is always accompanied by hardships and sufferings. Six dimensions of the hope discourse in the hopeful sharing person has created a purposeful and effective integration in the relationship with self, society, and the universe in the continuum of time, which is somewhat reminiscent of Maslow's description of the transcendent (self-fulfilling) person. Maslow described self-transcendence as the ability of an individual to acquire a unifying consciousness with other human beings. Maslow holds that the self-

fulfilling or transcendent person is not only able to look at the universe, but also considers his goals in relation to other human beings on a global scale, knowing that his goals cannot only affect his domain and that of his world, but also the whole world (Winter, 2017), with the difference that the hopeful sharing person is more extended both in terms of place and time and is not limited by time and place. Maslow's transcendent person has expanded the scope of his action and goals to include the global scale, though the scope of action and goals of the hopeful sharing person goes beyond that, because it is not limited to his material world and worldly life, and extends to his eternal life. In addition, he is on the time continuum from the past to the present and the future and has no time limit.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: The authors extracted this article from the PhD dissertation of the first author, which was approved under date 8.12.2020 with the code of ethics IR.ATU.REC.1400.001 in the Counseling Department, Allameh Tabataba'i University.

Funding: This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author was the senior author, the second was the supervisor and the third was the advisor.

Conflict of interest: The authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: I would like to appreciate the supervisor, the advisor and the participants.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

الگوی گفتمان امید با محوریت سهم گذاری

میترا مرادی^۱، معصومه اسمعیلی*^۲، محمدتقی کرمی قهی^۳

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره)، تهران، ایران.

۲. استاد تمام، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره)، تهران، ایران.

۳. دانشیار، گروه مطالعات زنان، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره)، تهران، ایران.

مشخصات مقاله

چکیده

کلیدواژه‌ها:

گفتمان امید، خانواده، سهم گذاری

زمینه: امید به زندگی شاخصی آینده‌گراست که اثری مثبت بر سلامتی و رفاه فرد دارد. با توجه به شرایط تنش‌زای کنونی که ناشی از فشارهای روانی، اجتماعی و اقتصادی حاصل از کرونا است، ارائه الگویی بومی و جامع از گفتمان امید به شدت ضروری است. سهم گذاری، الگویی بومی برگرفته از هستی‌شناسی اسلامی است که در سه مؤلفه‌ی نگرشی، عملکردی و ارتباطی بیان شده است. پژوهش حاضر درصدد پاسخ به این سؤال است که الگوی گفتمان امید با محوریت سهم گذاری چگونه است؟

هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی الگوی گفتمان امید بر مبنای سهم گذاری انجام شد.

روش: این پژوهش با رویکرد کیفی و پارادایم تفسیرگرایی انجام گرفت. مشارکت‌کنندگان ۱۶ مادر متأهل دارای حداقل دو فرزند بودند که بین ۱۰ تا ۲۵ سال از ازدواج آن‌ها گذشته بود و از طریق نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه عمیق (پاتر، ۲۰۱۲) استفاده شد و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل گفتمان و شناسایی مضامین اصلی (یورگنسن و فیلیپس، ۲۰۰۲) صورت گرفت.

یافته‌ها: در تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه افراد سهم‌گذار ۳۳ مضمون فرعی و ۱۷ مضمون اصلی در گفتمان امید استخراج شد، که در نهایت منجر به شناسایی ۶ بعد روایتی، شناختی، عاطفی، رفتاری، ارتباطی و زمانی در گفتمان امید گردید.

نتیجه‌گیری: گفتمان امید با محوریت سهم گذاری بیانگر روایت‌های مثبت و منسجم، عاطفه‌ی مثبت، ادراک شناختی مثبت با ذهن آگاهی و تفکر تعالی‌نگر، عمل‌گرایی، رشد‌گرایی، ارتباط‌گرایی و دید مثبت و هدفمند در فرد امیدوار سهم‌گذار بود. شناخت عوامل مؤثر در این گفتمان امکان امیدافزایی و شکوفایی فرد، خانواده و جامعه را فراهم می‌کند.

دریافت شده: ۱۴۰۰/۰۶/۱۸

پذیرفته شده: ۱۴۰۰/۰۷/۲۱

منتشر شده: ۱۴۰۱/۰۳/۰۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* نویسنده مسئول: معصومه اسمعیلی، استاد تمام، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره)، تهران، ایران.

رایانامه: masesmaeily@yahoo.com

تلفن: ۰۲۱۴۴۷۳۷۵۱۰

مقدمه

امید به زندگی شاخصی آینده‌گراست که بر ویژگی‌های روانشناختی افراد مؤثر است و اثری مثبت بر سلامتی و رفاه فرد دارد (رمزی اوزتکین و بایرکتار، ۲۰۱۹). اهمیت امید در زندگی به اندازه‌ایست که قرآن کریم در آیات متعدد به طرح امید برای انسان می‌پردازد، و به طور موکد به انسان‌ها توصیه می‌کند که از رحمت خداوند ناامید نشوند^۱. امید، نیرویی چند بعدی و پویا در زندگی است که با انتظاری مطمئن و در عین حال نامشخص از دستیابی به آینده‌ای خوب که در واقعیت ممکن و از نظر شخص قابل توجه است، تعریف می‌شود (ژانگ، کویی، وانگ، وانگ و وانگ، ۲۰۲۱؛ رضازاده و منطقی، ۲۰۱۹). در ادبیات روانشناسی، امید نقطه قوت انسان (کوان، ۲۰۱۵) و یک نگرش خوش‌بینانه مبتنی بر انتظار نتایج مثبت است (دوگال، ساکس-زیمرن و لیبرتا، ۲۰۱۶). دانلپ (۲۰۱۶) در پژوهشی گوناگونی امید را در نظریه‌های فلسفی غرب و شرق مطالعه نموده، و بیان می‌کند که امید قدرت سازماندهی تجربه ما و تغییر شیوه‌هایی است که جهان مطابق با آرزوهایمان به نظر برسد. او دو نوع امید مختلف را مطرح می‌کند: درک هدفمند و آینده‌گرا از امید، و درک متمرکز و حال‌گرا از امید. شخص امیدوار خوش‌بینی (جاکوز، تروت، رن، اشرف و ویلیامز، ۲۰۲۰؛ اسنایدر، ۱۹۹۴)، خودکارآمدی، مهارگری درونی (رمزی اوزتکین و بایرکتار، ۲۰۱۹؛ اسنایدر، ۱۹۹۴)، شادکامی و تمایل عاطفی مثبت (مرادی، صالحی، کوچک انتظار، ایزانلو، ۲۰۱۹؛ تاج و لیومیرسکی، ۲۰۰۶؛ بیلی و اسنایدر، ۲۰۰۷)، توانایی حل مسئله و حرمت خود بالا (اسنایدر، ۱۹۹۴)، اضطراب و افسردگی کمتر، سازگاری و عملکرد تحصیلی بهتر (کوان، ۲۰۱۵)؛ و رضایت از زندگی (قانعی، ملک قلعه‌نوی، امیدیان و عدالت‌مهر، ۲۰۱۹؛ اسلزاکو و کرافت، ۲۰۱۶؛ چوما، بوسری و ساداوا، ۲۰۱۴؛ تاج و لیومیرسکی، ۲۰۰۶؛ آبروینگ، اسنایدر و کراوسون، ۱۹۹۸) دارد. بنابر نظر آبروینگ، اسنایدر و کراوسون (۱۹۹۸) مثبت نیز روایت داخلی فرد را تغییر می‌دهد و به ایده‌هایی مثبت تبدیل می‌کند. روایت، معنا و مفهوم جهت‌مندی به آینده را فراهم می‌کند که در فرد احساس تداوم در طول زمان را ایجاد می‌کند، و همچنین پیوندهای منسجمی بین رویدادهای زندگی فرد بوجود می‌آورد (اسنایدر و لوپز،

۲۰۰۲). انسان‌ها برای ایجاد نظم از بی‌نظمی و یافتن معنا در بی‌معنایی باید روایت بسازند (گیلبرت، ۲۰۰۲) و ساخت روایت یک فرآیند مستمر است، زیرا ما نه تنها داستان زندگی خود را طراحی می‌کنیم، بلکه آن را بازنگری کرده و نقشه‌های جدیدی ایجاد می‌کنیم که رشد خود را بیشتر تسهیل می‌کنند (اسنایدر و لوپز، ۲۰۰۲). نتایج پژوهش گاتمن (۲۰۰۸) نشان داد که آرامش و امیدواری افراد نسبت به پیشرفت‌های آینده‌شان، با افزایش معنای زندگی آنان ممکن است؛ بدین جهت معنا و جهت‌مندی به سمت آینده، در زندگی بذر امید را شکوفا می‌کند (رحیمی، ابراهیمی، باصری، ۲۰۲۱؛ ادیب، جدیدی و آقاجانی هسجین، ۲۰۲۰). پژوهش‌های متعددی در مورد امید انجام شده است که از آن جمله می‌توان به پژوهش طاهری‌دمنه و کاظمی (۲۰۲۰) با عنوان خوانشی آینده‌پژوهانه از پروبلماتیک امید اجتماعی در ایران اشاره نمود که به دنبال کشف مضامین بنیادین مسأله‌مندشدن مقوله امید اجتماعی در گفتار و نوشتار اندیشمندان ایران معاصر بود و نتیجه گرفت که امید اجتماعی پنج مضمون اصلی دارد که به ترتیب عبارتند از: امید اجتماعی به مثابه امر مشترک، افسون و افسانه زدایی از امید اجتماعی، آینده‌ها، عاملیت و دوگانه خیر و شر حاکم. همچنین پژوهش امیری اسفندیجانی، هاشمیان‌فر و قاسمی (۲۰۱۸) با عنوان کاوش در امید اجتماعی نظریه‌ای داده بنیاد، با نمونه‌ای متشکل از ۲۰ نفر انجام شد که با استفاده از روش نظریه زمینه‌ای هفت مقوله اصلی با عناوین هدف‌گذاری، آرزومندی، مسئولیت‌پذیری، میل به پیشرفت، تلاشگری و برنامه‌ریزی بدست آمد و مقوله اصلی میل به تغییر بود. پژوهش صالحی، پسندیده، جان بزرگی، رسول‌زاده طباطبایی (۲۰۱۷) تحت عنوان مدل امید براساس منابع اسلامی و طراحی پروتکل درمانی براساس آن که با روش توصیفی تحلیلی در گزاره‌های دینی برای تدوین مدل امید و روش توصیفی برای بررسی روایی پروتکل درمانی انجام شد. نتایج حاکی از آن بود که مفهوم امید در رویکرد اسلامی الگویی سه مؤلفه‌ایست: عاملیت (شخصی، الهی)، اسباب (مادی، فرامادی)، هدف (مادی، توحیدی). عزیززاده اقدام (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان بررسی میزان امید به آینده بین دانشجویان و عوامل مؤثر بر آن بر روی ۴۰۳ دانشجو نشان داد که امید به آینده بر عملکرد تحصیلی دانشجویان مؤثر بود و از میزان دینداری، انسجام و اعتماد اجتماعی

۱. وَكَأَيُّ اسْوَأٍ مِنْ رُوحِ اللَّهِ (یوسف/۸۷)

و سرمایه فرهنگی اثر پذیرفته است. محسنی (۲۰۲۰) در گفتمان امید نوجوانان دو مؤلفه شناسایی هدف و شکوفایی هدف، همچنین پنج زیر مؤلفه شامل پویایی، جهت‌دهی، توانمندی راهبرد، توانمندی عمل و نیک بینی بدست آورد. با وجود مطالعات موجود در زمینه‌ی امید، جنبه‌های خاص امید از جمله امید اجتماعی، امید برخاسته از منابع اسلامی یا امید در نوجوانان مورد توجه قرار گرفته و تاکنون گفتمان امیدی همه جانبه، که برخاسته از گفتگوی افراد در مورد نگرش و عملکرد آن‌ها در زندگی واقعی باشد و با فرهنگ بومی آن‌ها همخوانی داشته باشد ارائه نشده است. فیلیپس و یورگسن (۲۰۰۲) تثبیت معنا درون یک قلمرو خاص را گفتمان معرفی کرده‌اند، که در اعمال گفتمانی روزمره خلق شده و تغییر می‌کند. مدعای روانشناسی گفتمانی و روش تحلیل گفتمان بر این اساس استوار شده که پدیده‌هایی که معمولاً در نظریه‌های روانشناسی به عنوان فرآیندهای ذهنی درونی تلقی می‌گردند، در بستر گفتمان شکل می‌گیرند (بیلیگ، ۱۹۹۷؛ به نقل از اسکندری، ۲۰۱۳). پاتر و وترل (۱۹۸۷) نیز گفتگو را ابزار ابراز گفتمان‌های سیطره یافته بر فرد می‌دانند که به عنوان ابزار استخراج گفتمان‌ها شناخته می‌گردد و شایان ذکر است که گفتگو فقط محدود به کلام نبوده بلکه مقصود تمامی انواع ابرازگری اعم از هنر و تکلم، نوشتن و... می‌باشد. آن‌ها گفتمان‌ها را منابع گفت‌وگو می‌دانند، به نظر آن‌ها گفتمان‌ها منابع انعطاف پذیری برای انجام گونه‌های مختلف کنش اجتماعی در متن گفت‌وگو هستند. ویلیامز و ایروینگ (۲۰۱۰) به گفتگو در مورد جهان‌های گفتمانی در مشاوره و روان‌درمانی پرداخته و اذعان نموده‌اند که همه افراد در تعدادی از جهان موازی گفتمان زندگی می‌کنند، و یک تصمیم در هر کدام از این جهان‌ها معانی مختلفی در پی خواهد داشت. این پژوهش با توجه به متن گفت‌وگوهای به دست آمده از مصاحبه به دنبال استخراج گفتمان‌های سیطره یافته بر فرد بوده، تا مشخص شود که افراد چگونه گفتمان امید را به کار می‌گیرند و از طریق گفت‌وگو در حین تعامل، کنشی سهم‌گذارانه یا سهم‌گیرانه خلق می‌کنند. سهم‌گذاری واژه ایست که اولین بار توسط اسمعیلی (۲۰۱۴) مطرح شد. الگوی سهم‌گذاری^۱، الگویی بومی برگرفته از هستی‌شناسی اسلامی است. در این الگو فرد سهم‌گذار آنچه را خداوند روزی او کرده از علم، فکر،

۱. الگویی در زمینه مشاوره ازدواج و خانواده که توسط خانم دکتر معصومه اسمعیلی (نویسنده مسئول) ارائه شده است.

رفتار، مال و... استفاده‌ی کامل و خوبی می‌کند که هماهنگ با جهان هستی است، یعنی فرد سهم‌گذار کسی است که هر کاری را درست در جای خودش انجام دهد و بتواند در ساختن خودش، جامعه و هر چیزی به بهترین شکل عمل کند. قبادی (۲۰۲۰) سه مؤلفه اصلی سهم‌گذاری را مؤلفه‌های نگرشی، عملکردی و ارتباطی بیان کرده است. مؤلفه نگرشی، بیانگر نگرش فرد است که هدایت‌کننده رفتار اوست و فضای ذهنی و جهان‌بینی فرد را نشان می‌دهد. فرد به نقش خود در هستی، غیب و حیات پس از مرگ، تفکر در آفرینش و عمیق‌تر دیدن امور، پیوستار زمان و بی‌نهایت نبودن فرصت‌ها توجه دارد و معتقد به انتخابگری و رشد‌کننده و رشد‌دهنده بودن و هدفمندی انسان است. مؤلفه عملکردی بیانگر حالت یا کیفیت کارکرد فرد است و در آن مسئولیت، عاملیت و تمرکز عمل بر نقش خود در هستی، به اندازه سهم‌گذاشتن، عمل‌مدار بودن، عدم وابستگی عمل به دیگری، عدم مشغولیت به ظاهر امور، آماده‌سازی برای رویارویی با آینده، رشد و وسعت دهندگی شخصی و اجتماعی در نظر گرفته شده است. مؤلفه ارتباطی نشان‌دهنده کمیت و کیفیت روابط فرد است و به بررسی ارتباط با خالق، ارتباط با مخلوق، ارتباط احسن، ایفای نقش‌های متفاوت در بافت‌های مختلف، و هدفمندی فرد در ارتباط می‌پردازد. همکاری، احترام، گذشت، انفاق، کمک به دیگران، توانایی شروع و تداوم یک ارتباط سالم، ایفای نقش‌های خانوادگی و اجتماعی در این مؤلفه حائز اهمیت است. سهم‌گذاری می‌تواند موجب تقویت روح امید در جامعه، افزایش دوستی و الفت، آرامش جسمی و روحی انسان شود (اسمعیلی، ۲۰۱۸).

با وجود پژوهش‌هایی که تاکنون در زمینه امید انجام شده، تاکنون الگوی جامعی از گفتمان امید با محور سهم‌گذاری ارائه نشده است، درحالی‌که با توجه به شرایط پرتنیدگی کنونی که ناشی از فشارهای روانی، اجتماعی و اقتصادی حاصل از کرونا است، ارائه الگویی بومی و جامع از گفتمان امید که متناسب با جامعه کنونی ایران باشد، به شدت ضروری است. الگویی که از جهت اجتماعی، فرهنگی و مذهبی متناسب با شرایط کنونی جامعه باشد و بتواند در مقابل گفتمان ناامیدی قرار گرفته و در جامعه گسترش یابد. همانطور که گفته شد پژوهش‌های مختلف حاکی از تأثیر امیدواری در رشد و ارتقاء کیفیت زندگی، بهزیستی روانی، شادکامی و رضایت از

روش شناسایی راهبردهای گفتمانی در زندگی روزمره است (ویلیگ، ۲۰۱۱؛ به نقل از خانی پور، ۲۰۱۹).

قبل از انجام مصاحبه توضیحات لازم در مورد تحقیق برای شرکت کنندگان ارائه شده و این اطمینان داده شد که مشخصات فردی آنان محرمانه خواهد ماند و با کسب رضایت آنان محتوای مصاحبه‌ها ضبط شد. کلیه مصاحبه‌ها بدون حضور فرد دیگری انجام شد. همچنین به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که در مورد انصراف از مشارکت در تحقیق کاملاً مختار می‌باشند. نظر به اینکه پژوهش حاضر در حوزه پژوهش کیفی قرار می‌گیرد، تعداد اعضای نمونه از ابتدا قابل تعیین نبود، مصاحبه‌ها تا آنجا ادامه یافت که ۹۵٪ پاسخ آزمودنی‌ها، تکراری بودند. زمانی که ۹۵٪ پاسخ‌ها تکراری شد، با انجام مصاحبه از ۳ نفر دیگر کار متوقف شد.

جهت تنظیم سؤالات مصاحبه، ابتدا بر مبنای اطلاعات به دست آمده از مطالعه مبانی نظری، ادبیات پژوهشی و نظر اساتید، پیش‌نویس اولیه سؤالات تنظیم شد. محورهای کلی سؤالات متمرکز بر روحیه سهم گذاری و امید در خانواده بود. برای اطمینان از قابل فهم بودن پرسش‌ها و سهولت پاسخ دهی، مصاحبه به صورت آزمایشی روی سه نفر از واجدین شرایط اجرا شد و پاسخ‌های آن‌ها مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. پس از تغییرات جزئی، مصاحبه‌ها انجام شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در بررسی مصاحبه‌ها، ابتدا سهم گذاری محور مصاحبه بود و بعد از پیاده کردن متن مصاحبه‌ها خانواده‌هایی که بیشتر سهم گذاران و خانواده‌هایی که کمتر سهم گذاران مشخص شده و مفهوم امید در آن‌ها بررسی شد تا مشخص شود هر یک از خانواده‌ها حاوی چه نشانه‌هایی از امید بودند و نسبت امید با سهم گذاری چگونه است و گفتمان امید در خانواده‌های سهم گذار چگونه است.

در این پژوهش از تحلیل گفتمان شاخه نظریه روانشناسی گفتمانی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده گردید. پس از کد گذاری کیفی و تفسیر اولیه و ثانویه، ساختارها و نهادهای مؤثر بر گفتمان بدست آمد. واحد تحلیل در این نوع مطالعات فراتر از کلمه است. از این رو در پژوهش حاضر واحد تحلیل «عبارت‌های» مصاحبه‌ها بود. بعد از مصاحبه و گردآوری داده‌ها به پیاده‌سازی متن پرداخته شد. در اینجا تأکید بر این بود که حتماً شیوه تعاملی - پرسش و پاسخ - با تمامی جزئیات پیاده‌سازی شود. محقق در مرحله کد گذاری، بعد از خواندن متن‌های پیاده شده، مضامین موجود در متن را

زندگی است. در شرایط بحرانی کنونی، نیاز به وجود الگویی جامع و کاربردی، متناسب با فرهنگ و مذهب در زمینه امیدواری پژوهشگران را بر آن داشت که به شناسایی الگوی گفتمان امید با محور سهم گذاری بپردازند تا مسیر تقویت توانمندی‌های افراد و خانواده‌ها و ایجاد گفتمان امید در سطح جامعه روشن تر شده و گذر از این شرایط بحرانی و ارتقاء سلامت خانواده و جامعه را تضمین نموده، راه را برای خانواده درمانگران و متخصصان روانشناختی نیز هموار کند. لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال بود: الگوی گفتمان امید با محور سهم گذاری چگونه است؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت کنندگان: این تحقیق مبتنی بر رهیافت کیفی و پارادایم تفسیر گرایی، از نظر عمق ژرفانگر و از نظر هدف و حیثه کاربرد، از نوع تحقیق‌های نظری است. برای تحلیل و تفسیر داده‌های کیفی از روش تحلیل گفتمان شاخه نظریه روانشناسی گفتمانی استفاده شد. تحلیل گفتمان شامل بررسی دقیق نحوه ساختن رویدادها با تجزیه و تحلیل کاربرد زبان در نوشتار، گفتار، مکالمه یا ارتباطات نمادین است (هاروی، ۲۰۲۰). روانشناسی گفتمانی، زبان را در کنش متقابل روزمره افراد تحلیل می‌کند، تأکید اساسی آن بر کاربرد عملی زبان و تحلیل گفتگوست (ویگینز و پاتر، ۲۰۰۸) و از تلقی انتزاعی از گفتمان فاصله می‌گیرد و موضعی بیشتر تعامل گرایانه اتخاذ می‌کند (بورگنسن و فیلیس، ۲۰۰۲). جامعه آماری این پژوهش نمونه‌ای هدفمند متشکل از ۱۶ خانواده در دسترس با حداقل دو فرزند بودند که ۲۵-۱۰ سال از تشکیل آن گذشته بود. با بهره گیری از مصاحبه عمیق، امکان رسوخ به دنیای درونی، تعاریف، معنا شناسی و تنوعات موجود در برداشت افراد از سهم گذاری و امید فراهم شد.

ب) ابزار

ابزار اصلی گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه ساخت یافته بود. ابتدای مصاحبه با مادر خانواده یک سؤال کلی پرسیده و سؤالات اکتشافی برای دستیابی به اطلاعات عمیق استفاده گردید. پرسش‌های تحقیق در روانشناسی گفتمانی به دنبال بررسی نحوه تولید معنا در گفتمان یا گنجینه‌هایی است که افراد برای گفتگو درباره جنبه‌های مختلف جهان به آن‌ها متوسل می‌شوند (بورگنسن و فیلیس، ۲۰۰۲). هدف اساسی از گردآوری داده‌ها در این

گفتاری که در برساختن متن استفاده شده، توجه کند. برای ارزیابی اعتبار تحلیل گفتمان به انسجام تحلیل و سودمندی آن توجه شد، به این معنا که بخش‌های مختلف تحلیل با یکدیگر هماهنگ باشند و توان ارائه تبیین‌های جدید را داشته باشد. بخشی از اعتباربخشی تحقیق نیز به گزارش محقق از تحلیل‌ها و نتیجه‌گیری‌های او بستگی دارد. گزارش باید حاوی نمونه‌هایی نمایان از داده‌های تجربی و تحلیل‌های مفصل از تفسیرهایی باشد که مدعیات تحلیلی را به گزیده‌ها و نقل قول‌ها از متن مورد بررسی پیوند می‌دهد (یورگنسن و فیلیس، ۲۰۰۲).

شناسایی کرده و متن به چند بخش و مقوله‌های مختلف تقسیم شد. یورگنسن و فیلیس (۲۰۰۲) معتقدند هدف از این کار صرفاً شناسایی مضامینی نیست که از چارچوب نظری الهام گرفته‌اند بلکه باید آماده پذیرش مضامینی جدید بود که در حین مصاحبه یا مطالعه متن آن را پیدا می‌کنیم. برای کشف دقیق این ابعاد به بافتار، انواع و شیوه ساختن شدن دیدگاه‌های گفتمانی توجه می‌شود. پاتر (۲۰۱۲) بیان می‌کند پژوهشگر برای شناسایی برساخت‌های مختلفی که در متن ایجاد شده است باید به اصطلاحات، سبک بیان و ویژگی‌های گرامری متن، استعاره‌ها و مجازهای

جدول ۱. توصیف ویژگی‌های مصاحبه شونده‌گان

مشارکت‌کننده	سن	تحصیلات	شغل	مدت تاهل	تعداد فرزندان
شماره ۱	۳۹ سال	دیپلم	خانه دار	۱۶ سال	۳ فرزند
شماره ۲	۳۸ سال	لیسانس	خانه دار	۱۷ سال	۳ فرزند
شماره ۳	۴۶ سال	فوق لیسانس	خانه دار	۲۲ سال	۳ فرزند
شماره ۴	۴۲ سال	دیپلم	قبلاً شاغل	۲۲ سال	۳ فرزند
شماره ۵	۴۰ سال	دیپلم	قبلاً شاغل	۱۸ سال	۳ فرزند
شماره ۶	۴۲ سال	فوق لیسانس	خانه دار	۲۲ سال	۲ فرزند
شماره ۷	۳۶ سال	لیسانس	قبلاً شاغل	۱۱ سال	۲ فرزند
شماره ۸	۳۶ سال	لیسانس	خانه دار	۱۷ سال	۳ فرزند
شماره ۹	۳۰ سال	لیسانس	آموزگار	۱۱ سال	۲ فرزند
شماره ۱۰	۴۲ سال	فوق لیسانس	درمانگر	۱۹ سال	۲ فرزند
شماره ۱۱	۴۰ سال	فوق لیسانس	آموزگار	۲۰ سال	۳ فرزند
شماره ۱۲	۳۶ سال	لیسانس	کارمند	۱۷ سال	۲ فرزند
شماره ۱۳	۳۳ سال	لیسانس	خانه دار	۱۳ سال	۲ فرزند
شماره ۱۴	۴۰ سال	لیسانس	خانه دار	۲۱ سال	۲ فرزند
شماره ۱۵	۳۷ سال	لیسانس	قبلاً شاغل	۱۴ سال	۲ فرزند
شماره ۱۶	۳۸ سال	لیسانس	کارمند	۱۴ سال	۲ فرزند

یافته‌ها

بعد از پایان مصاحبه‌ها و رسیدن به نقطه اشباع نظری مشخص گردید مشارکت‌کنندگان در پژوهش در رده سنی ۳۰ تا ۴۶ سال بودند. از نظر تحصیلات ۳ نفر دیپلم، ۹ نفر لیسانس و ۴ نفر فوق لیسانس داشتند. هفت نفر از مشارکت‌کنندگان هرگز شاغل نبودند، چهار نفر قبلاً شاغل و پنج نفر در حال حاضر شاغل بودند. جدول ۱ به توصیف ویژگی‌های مصاحبه شونده‌گان پرداخته است.

سهم گذاری در افراد سهم گذار

۱. مؤلفه نگرشی سهم گذاری
همانطور که در بالا شرح داده شد این مؤلفه بیانگر نگرش فرد است که به رفتار فرد جهت داده و فضای ذهنی و جهان بینی او را نشان می‌دهد. مفاهیمی که در مؤلفه نگرشی بدست آمد به شرح زیر است.
معنابخشی خالق محور: فرد سهم گذار خود را مخلوق خداوند می‌داند و خالق، به زندگی او معنا می‌بخشد. شناخت خداوند در فرد سهم گذار موجب شناخت بهتری از جهان هستی و مخلوقات شده است به گونه‌ای که

است و این خیر و نیکویی در مورد آینده جهان هم صدق می کند. "اگره
برا من همین الان تو زندگی اتفاقی میوفته اون حکمتی که توش جاریه اینه
که قراره من بزرگتر بشم قراره اتفاق فراتری بیوفته" (۴)

وسعت بخشی هدفمند: فرد سهم گذار با تفکر در آفرینش، امور را عمیق تر
می بیند و دید وسیعتری نسبت به مسائل پیدا کرده که هم برای خود او و هم
دیگران رشد دهنده است. نگاه فازی او باعث می شود در برخورد با
مشکلات و بالا و پایین زندگی صفر و یکی عمل نکند و همواره گزینه های
بیشتری را فراروی خود ببیند. "چیزی که تو ذهنم می گذشت، این بود که
این اتفاقات هم چیزی از زندگی منه. یعنی این فکر که میشه از صفر شروع
کرد. دوباره از نو ساخت. اگر این اتفاقات نبود ما رشد نمی کردیم بزرگ
نمی شدیم" (۴)

درک پیوستار زمان: فرد سهم گذار زندگی را مسیری طولانی می بیند که
فقط محدود به این دنیا نیست، بلکه تداوم زندگی در دنیای دیگر را با
چگونه زیستن در دنیای مادی مرتبط می داند و حال و گذشته و آینده با هم
ارتباط دارند، در نتیجه استفاده شایسته از فرصت زندگی و عمل صالح برای
او اهمیت دارد. "اینکه دنیا رو اول و آخر همه چیز بدونی، زندگی سختی
رو برا آدم به ارمغان میاره آینده خودم رو خوب می بینم به آینده روشنی
می بینم که اگر نفسم من رو از این مسیر دور نکنه، دستیابی بهش قطعیه. به
چیزی که اسمش رو میگن خوشبختی ابدی" (۱۰)

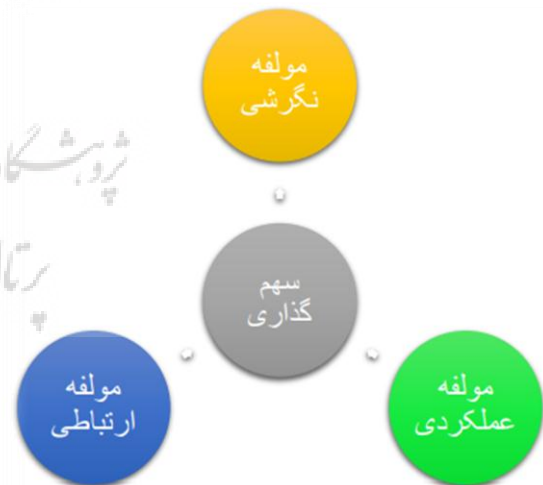
هدفمندی: فرد سهم گذار در زندگی خود با هدف و برنامه پیش می رود و
در تعیین اهداف خود بیک اصل کلی دارد که اهدافش مطابق با خواسته
خدا باشد. "در زندگی من توکل به خدا و بعد برنامه ریزی داشتن خیلی
مهمه. باری به هر جهت بودن آدم رو به جایی نمی رسونه، حتی به کمترین
کارها" (۹)

۲. مؤلفه عملکردی سهم گذاری

عملکرد گویای حالت یا کیفیت کارکرد فرد است. سه اصل عاملیت،
انتخاب، و مسئولیت پایه های بنیادی این مؤلفه هستند.
عاملیت در زندگی: فرد سهم گذار فعالانه به دنبال ایجاد تغییر مثبت در خود
و سایرین، و توزیع آن چیز است که دارد. او این تلاش را وظیفه خود در
قبال نعماتی که خداوند به او عطا کرده می داند و عاملانه در مسیر زندگی
در تکاپوست. "اونچه رو که شناختم عمل کردم و تو اون عملکرد آثارش
رو مشاهده کردم. یعنی اون آثار استوار شدن" (۱۰)

در ارتباط با جهان و سایر مخلوقات سردرگمی و پیچیدگی برای او معنا
ندارد. او امید به خداوند را در رأس همه امور زندگی قرار داده، در سختی
و آرامش خداوند را حامی و یاور خود می داند. در ارتباط با دیگران و
مسائل روزمره معیار مشخص و محور روشنی دارد که راه را به او نشان می
دهد و تصمیم گیری و انتخاب را برایش با اطمینان بیشتری همراه می کند.
"از چنانج های ذهنیم بود که ما دنبال چی به این دنیا اومدیم، وقتی برگشتم
به اون کسی که من رو خلق کرده، چون اون آگاهه بر همه توانایی های من،
قوت من، زمان من، همه امکانات من، این بحث که برام روشن شد، که ما
در واقع پیگیر این هستیم که رضایت اون کسی که ما رو خلق کرده بدست
بیاریم" (۱۰)

آگاهی هستی محور: کسب آگاهی از هدف آفرینش انسان، بخشی از
مسیری است که تاکنون پیموده و نگاه او بر اساس جهان بینی مادی و بده
بستان در زندگی دنیوی نیست. او فعالانه به دنبال دلیل خلقت خود بوده و
آگاهانه و فعالانه به درک و شناخت جهان هستی رسیده است. "پدر و
مادرم می دونستند و به ما جهت رو داده بودند که دنبال چی به این دنیا
اومدیم، هر اونچه که امروز هستم برمی گرده به اونچه که برام اثبات شد و
پندیرفتم حقیقت رو، تحقیق کردم به وجدانم، به عقلم بهش رسیدم" (۱۰)

شکل ۱. مؤلفه های سهم گذاری

اعتقاد به خلقت نیکو و خیر محض بودن خدا: فرد سهم گذار اعتقاد به بهتر
شدن امور دارد، او باور دارد به اینکه در هر آنچه اتفاق می افتد خیری نهفته

انتخابگری و مسئولیت پذیری انسان: فرد سهم گذار خود را نسبت به خود، اطرافیان و جامعه اش مسئول می داند و در هر حیطه ای به دنبال بهبود شرایط است. "والله اعلم خدا مختار قرار داده انسان رو. من می تونم انتخاب کنم که مثلا خودخواهی های خودم رو انتخاب کنم؟ دنیا رو انتخاب کنم، و انتخاب می کنم یا نمی کنم. به همین جهت هست که خودم فردا هم مسئولم و تو این مسئولیه فردا عدالتت برقراره" (۱۰)

عمل متناسب با قواعد: در انجام تکالیف خود در زندگی به دستورالعمل های عملی که از خدا دریافت کرده، عمل می کند. در موقعیت های مختلف زندگی، یک شمای کلی دارد و دچار سرگشتگی و افسردگی نمی شود. مسیر نوشته شده اس و درسته. این جورى با بچه طرف شو، این جورى با شاگردت طرف شو. مسئولیت نسبت به پدر و مادرت اینه. انجامش هم که میدم میبینم درسته. نقصی نداره. تو این مسیر هر چی شروع می کنیم نسخه هایی رو که خدا برات پیچیده انجام دادن، می بینی وعده هایی رو که داده صادق و این فایده اش برای خود منه و به سمت من برمی گرده" (۱۰)

وسعت بخشی هدفمند شخصی و اجتماعی: فرد سهم گذار در مسیر زندگی رشد کرده، از خودبینی رها شده، و نگاهش به فراتر از خود گسترانده شده است. متوجه وظیفه و نقش خود در زندگی بوده و از رشد و تغییر مثبت استقبال کرده است. "در ارتباط قرار گرفتن با شاگردهام، سفرهای زیارتیم. خود از دو اجم و باز یک سال که از دو اجم گذشت یک فضای بزرگ تری نوی زندگیم دیدم که خودم رو شناختم، مسئولیت هام رو شناختم و وقتی که بچه هام به دنیا اومدن، ساعتی که پای درس اساتیدم نشستم، آدم هایی که آدم های بزرگتری بودن با منش های بزرگ تر، دیدگاه های وسیع تر و بزرگ تری رو برای من تبیین کردند. این ها باعث شد از فرودها به مقدار فاصله بگیرم" (۱۰)

و در تمام مراحل زندگی آماده سازی برای رویارویی با آینده در فرد دیده می شود، او می داند چه می خواهد و چگونه باید به آن برسد. هدف خود را مشخص می کند، آگاهانه در مسیر هدف جلو می رود، و از امکانات و وسایل موجود در جهت دستیابی به هدف استفاده می کند. لحظه لحظه زندگی خود را با تمام اتفاقاتش زندگی می کند و همه فرصت ها را غنیمت می شمرد برای رشد و بزرگ تر شدن خود.

۳. مؤلفه ارتباطی سهم گذاری

این مؤلفه بیانگر ارتباط، تبادل افکار، عقاید و احساسات فرد با دیگری است و ایفای نقش های مختلف فرد را نشان می دهد. در مؤلفه ارتباطی مفاهیم زیر بدست آمد.

ارتباط با خالق و مخلوق: فرد سهم گذار متوجه ارتباط خود با خداوند و مخلوقات او است و این رابطه را رابطه ای دوطرفه می داند. "خدا می گه وقتی که سختی بهتون زیاد وارد می شه از صبر و صلاه کمک بگیرید یعنی یک مواقعی به نظر من حرف زدن با هیچ کس جز خدا به آدم جواب نمی ده" (۲)

او توانایی شروع و تداوم یک ارتباط سالم در بعد برون شخصی را دارد و روابط خوب و روبه رشدی با دیگران برقرار کرده است. گفت و شنود برای فهم و حل مسائل، رعایت احترام در ارتباط با دیگران از اصولیست که یک فرد سهم گذار به آن اهمیت می دهد.

ارتباط احسن (همکاری، صبر، گذشت، انفاق، کمک به دیگران): وقتی در ارتباط با دیگران مسأله ای پیش می آمد، فرد سهم گذار سعی می کرد قبل از هر اقدام عجولانه ای ابتدا درک خوبی از شرایط موجود کسب کند و سپس به تصمیم گیری و انتخاب راهکار بپردازد. اگر در بافت های مختلف در ارتباط با دیگران متوجه می شد که می تواند کاری انجام دهد وارد عمل می شد. انفاق و کمک به دیگران، گذشت و صبر برای او اموری ارزشمند است. "من اگر خودم چیزی یاد بگیرم به اطرافیانم، دوستان و نزدیکانم منتقل می کنم یا کسانی که می دانم نیاز دارند رو در نظر دارم و هر جایی که متوجه شدم کمکی از دستم برمی آید حتماً انجام دادم این نبوده که بی خیال از کنارش بگذرم" (۱۵)

ایفای نقش های متفاوت در خانواده، محل کار و جامعه: فرد سهم گذار در تعامل با دیگران و نقش هایی که در محیط های گوناگون بر عهده ی اوست، وظایف و تکالیف خود را می داند و به آن ها عمل کرده، و این آگاهی و عمل به آن در حد توانش به او آرامش می دهد. "من هستم و یه سری وظیفه که با خدا دارم بده بستونش می کنم. مثلا در موضع مادریم، وظایف مادری که خدا برای من گذاشته رو دارم با اون حد وسیع و طاقتی که خدا به من داده، انجام می دم. اونقدر که از دستم بر میاد اطرافیانم رو، شامل خانواده، بچه هام، شاگردام، مراجعینم هستن برای در واقع درمانشون، هر کسی من این امکان رو پیدا کنم که تو این مسیر کمکش می کنم" (۱۰)

هدفمندی در ارتباط: فرد سهم گذار در روابط خود نیز هدفمندانه با نگاهی فرامادی و آینده‌نگرانه عمل می‌کند. "روزی که من بچه ام رو مدرسه می نویسم یعنی به قواعد تو، به تربیت تو، اعتماد دارم و او هم وقتی من رو پذیرفته یعنی به من اعتماد داره. همونجور که او یاور منه، در مسیری که دنبالشم بچه ام رو در اون مسیر درست قرار بدم، من هم متعهدم که اون رو کمک کنم تو این مسیر" (۱۰)

گفتمان امید در افراد سهم گذار

تحلیل گفتمان امید در افراد سهم گذار نشان داد که گفتمان امید دارای ابعاد شش گانه‌ایست که در زیر به شرح آن می‌پردازیم:

۱. بعد روایتی گفتمان امید

فرد حوادث و رخداد‌های زندگی را به صورت پاره پاره نمی‌بیند، بلکه همه را در یک قالب و طرح کلی در نظر گرفته و در نتیجه به یک طرح کلی در نگرستن به جهان، و اقدام رسیده است. او هر تجربه را گامی در مسیر رشد و تحول خود می‌داند.

روایت مثبت رویدادها: روایت فرد نسبت به زندگی و رویدادها مثبت است. فرد امیدوار سهم گذار نگاهی مثبتی به گذشته‌ی خود، شرایط اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی خانواده خود دارد و دوران کودکی خود را دوران خوبی بیان می‌کند. "بجگی هام میشه گفت از لحاظ فرهنگی - اعتقادی استیبل بود. یعنی یه ثباتی داشت طریق زندگیشون" (۱۰)

"ما کودکی خیلی خوبی داشتیم و چیزی که برای زندگی الان من خیلی مفید بود این بود که تو بجگی جوری بزرگ شدیم که بتونیم همه کارهامون رو خودمون انجام بدیم" (۱۱)

علاوه بر گذشته روایت مثبتی از حال نقل می‌کند، و نسبت به آینده هم خوش بین است و انتظارات مثبتی از آینده دارد. "مادر سه تا بچه ام خیلی موقعم بچه‌های خوبی بزرگ کردم، زندگی و بچه‌های شاد و خوبی دارم، موفقند و آینده رو بهتر می‌بینم" (۲)

نه تنها نسبت به آینده خود نگاه مثبتی دارد، بلکه نسبت به آینده جامعه و حتی جهان نیز روایت مثبتی دارد و در آن روشنی، عدل و انصاف می‌بیند و برای این روایت خود قائل به قطعیت است. "قطعا آینده جهان با روشنی پایان پیدا می‌کنه. آینده این دنیا و جهان دیگه هم آینده‌اش با عدل و انصاف پیش میره برای جامعه هم همین فضا رو قائلم. یعنی نهایتاً به سمت روشنی و به سمت عدالت میره" (۱۰)

روایت فرد از خود روایت مثبتی است که با ویژگی‌هایی از جمله هدفگرایی، موفقیت و در کل توصیفی مثبت در زندگی شخصی و خانوادگی بیان می‌شود؛ از واژه‌ها، و جملات مثبت در بیان روایت‌های خود استفاده می‌کند: روشنی، عدل، انصاف، مثبت، رضایت‌مندی، موفق، خوب، شاد، هدفمند، امیدوار، محکم، مقاوم، بانگیزه، پرنرزی و...

روایتی منسجم از زندگی: فرد امیدوار سهم گذار به طرحی کلی در زندگی رسیده که وحدت‌بخش همه امور زندگی است، او را از سردرگمی رهانیده و مسیر آینده‌اش را روشن کرده است، در پی رضای خالق که باشد مسیر هویدا می‌شود. "یه نقطه واحد وجود داره که شما وقتی پیدا می‌کنید که دنبال این مطلب و این رسالت اومدید، این نقش‌های مختلف خانوادگی و شغلی و... خیلی گیجتون نمی‌کنه" (۱۰)

او غرق در جزئیات و در نتیجه سردرگم نمی‌شود، بلکه تفکر تعالی‌نگر او با هدفی غائی، باعث شده در همه زمینه‌ها یکپارچگی و هدف‌مندی واحدی ببیند و در همان راستا نیز عمل کند. فرد برای رسیدن به اهداف خود برنامه‌های جایگزینی تعریف می‌کند که اولویت انجام آن‌ها را مشخص کرده، وجود مانع در اجرای یک برنامه او را ناامید نکرده و از تلاش باز نمی‌دارد، بلکه باعث می‌شود او مصمم تر به سراغ برنامه بعدی برود. "الان نمی‌تونم دیگه با این بچه‌ها برم سر کار شاید یک کار تایم‌دار برابم سخت باشد فکرم رو اینه که یک مترجم خوب بشم، می‌تونم هم به زندگی برسم هم مترجم خوبی باشم به فکر کار فرهنگی کردن تو مدارس هم هستم اولویت بعدم اینه که برم فوق لیسانس" (۲)

روایت رشد در بحران‌ها: فرد امیدوار سهم گذار در رویارویی با مسائل بحرانی زندگی، تجربه رشد را گزارش می‌کند. او تجارب سخت خود، حتی مرگ عزیزان را در رشد بیشتر و تحول خود مؤثر می‌داند. "بخشی از بزرگ شدنم و فهمم از حقیقت زندگی، اونچه که به خاطرش به دنیا اومدیم، یه بخش عمده‌اش رو به خاطر تصادف و از دست دادن خواهرم می‌دونم. یعنی در عین حال که خیلی سخت بود ولی انگار سختیش باعث شد که من قوت پیدا کنم" (۱۰)

گفتگوی درونی مثبت و مبتنی بر حل مسأله: فرد با خود گفتگوی درونی دارد، که بر خود و ویژگی‌های مثبت او متکی است، و منجر به گذر رشد دهنده از بحران می‌شود. گفتگوی با خود روایتی درونی است که فرد در مورد خودش دارد. صدای درونی او مثبت است، ممکن است زمان زیادی

به آن فکر کرده یا هیچ توجهی به آن نکرده باشد." وابستگی‌هایی که داشتم یا فکر می‌کردم خوشبختی روی این‌ها قرار داده میشه، وقتی اون‌ها رو از دست دادم، دیدم که نه، اون‌ها باز پایه خوشبختی نبوده. گفتم چیزهای بزرگتری وجود داره که میشه روی اون‌ها تکیه کرد" (۱۰)

۲. بعد شناختی گفتمان امید

باورهای پایه فرد، ادراک شناختی و تفکر تعالی‌نگر عواملی هستند که بعد شناختی امید را شکل داده‌اند و به طور کلی به شناخت‌های رشد یافته و مثبت در فرد اشاره دارند.

باورهای پایه: فرد امیدوار سهم‌گذار تصویر مثبتی از خدا دارد و معتقد به خالقیت و حمایت‌گری خدا امروز و فردا هست. درک هماهنگی بین تجربیات و جهان‌بینی الهی، تصویر مثبت او از خدا را پررنگتر کرده است. " دیدم هر آنچه که خدا گفته، از قوت قلب، از عزت، از آرامش، از احساس بی‌نیازی، همه این حس‌های خوب از اونچه که خدا وعده داده هست؛ با تمام مشکلات و اتفاقاتی که تو این دنیا میوفته. واقعا به تمامیت کلمه امید در مسیر بندگی خدا و اعتماد به خدا حاصل میشه" (۱۰)

فرد به بودن خود اندیشیده و خود را در اتصال به خالق خویش شناخته است، مخلوقی که مختار آفریده شده است و می‌تواند سرنوشت خود را تعیین کند. " شاید هر اونچه که امروز هستم برمی‌گرده به اونچه که برام اثبات شد و تو ذهنم گذاشته شد و پذیرفتم حقیقت رو که ما دنبال چی به این دنیا اومدیم. این روز پدر و مادرم و اونچه که بهم آموزش دادن دارم و من هم دنبالش رفتم، تحقیق کردم به وجدانم، به عقلم بهش رسیدم" (۱۰)

ادراک شناختی مثبت (با ذهن آگاهی): در فرد امیدوار سهم‌گذار درک شناختی مثبت از رویدادها، ادراک واقع‌گرایانه به مسایل همراه با مثبت‌نگری، و عدم نشخوار فکری افکار منفی در رویارویی با سختی‌ها و مشکلات مشاهده شد. " من کلاً آینده را خوب می‌بینم اگر خوب نمی‌دیدم این همه تلاش برایش نمی‌کردم کلاً از اول هم دنبال این بودم که همیشه آینده‌ای خوب بسازم" (۲)

در برخورد با مسائلی که خارج از حوزه توانایی و امکان بشر است، از نشخوار فکری افکار منفی خودداری کرده و خود را رها و تنها نمی‌بیند. " بعد از شنیدن خبر تصادف اولین کاری که کردم به خدا پناه بردم بود یعنی

اون فضا فضایی بود که احساس کردم فقط یک نفره که واقعا می‌تونه به من کمک کنه" (۱۰)

تفکر تعالی‌نگر: تفکر یکپارچه و بزرگ اندیشی، دنیای فرد را به دامنه‌ی بیشتری از افراد و نظام‌ها گسترانده، دید مثبت‌تر و گستره عمل بیشتری در اختیار او قرار داده است. " جهان رو انگار بزرگتر از اون که دارم توش دست و پا می‌زنم، دیدم و اونچه که به خاطرش به دنیا اومدم، از اینکه فقط بخورم بخوابم، یه لباس خوشگل بخرم، یه تفریحی برم، از این‌ها بزرگ‌تر می‌دیدم، فهمیدم من پی کارهای بزرگ‌تر به دنیا اومدم. این‌ها مهمند، تو این فضاها وقتی قرار می‌گرفتم، به اهمیتش دست پیدا می‌کردم" (۱۰)

۳. بعد عاطفی گفتمان امید

فرد امیدوار سهم‌گذار عاطفه مثبتی نسبت به گذشته، حال و آینده دارد و با احساس رضایت قدردان اکنون زندگی خویش است. " وقتی برمی‌گردم پشت سرم رو نگاه می‌کنم می‌بینم از اون پایین یکی یکی پله‌ها رو اومدم بالا یه همچین حسی بهم دست میده" (۴)

" بعد اینکه دومی به دنیا آمد به نظر من خیلی چیزهای مثبت زیاد شد، اونقدر که تو یک احساس رضایت مندی بکنی از آنهمه تلاشی که کردی" (۲)

۴. بعد رفتاری گفتمان امید

فرد امیدوار سهم‌گذار در هر موقعیت، در فضاها و روابط مختلف به دنبال ایفای فعالانه نقش خود است و علاوه بر اینکه برای رشد و تحول خود تلاش می‌کند به دنبال پیشرفت دیگران و جامعه نیز است.

عمل‌گرایی: تعیین هدف، اقدام به عمل بعد از شناخت، عاملیت و استفاده از اسباب ممکن در مسیر رسیدن به اهداف از جمله عواملی هستند که عمل‌گرایی فرد را بارز می‌کنند. " هر شناختی، ادعایی داره بر اثرش. که اگر شما این مسیر رو دنبال کنید این آثار رو می‌بینید. من وقتی وارد این شناخت شدم، وقتی شروع کردم به انجامش دیدم تو اون ادعاه صادق، در حدی که وسع هست و امکاناتم هست، سعی‌ام رو انجام دادم و می‌دم ان‌شالله تا وقتی که قوت داشته باشم" (۱۰)

وظیفه‌گرایی: در فرد امیدوار سهم‌گذار شناخت وظایف و عمل به آن‌ها، حس مسئولیت‌پذیری را در او استحکام می‌بخشد، در واقع مسئولیت‌پذیری اوست که به وظیفه‌شناسی منجر می‌شود. " یعنی اینکه شما فقط یه اعتقادی داشته باشی، یه شناختی داشته باشی، بعد نسبت به اون هیچ مسئولیت و

تکلیفی نداشته باشی، اصلاً از اون اعتقاد بهره‌مندی حاصل نمی‌شه برات. من وظایفم رو با حد و وسع و طاقتی که خدا به من داده، انجام می‌دم" (۱۰)

رشد گرایی: فرد سهم گذار فعالانه به دنبال رشد شناخت و آگاهی خود از خودشناسی و خودسازی گرفته تا رشد و تحول ابعاد مختلف زندگی از جمله خانوادگی، تحصیلی، شغلی، معنوی است و همین روحیه رشدگرا را در ارتباط با جامعه و دیگران نیز دارد. "تو همین مسیر، خیلی اتفاق‌های خوبی افتاد و هر گروهی به سری تجربه، به سری آموزه به من دادند که به رشد من کمک کردند و من هم همراهی‌تون کردم" (۴)

۵. بعد ارتباطی گفتمان امید

فرد امیدوار سهم گذار در تعامل با دیگران توانمند بوده و از مهارت‌های ارتباطی خوبی برخوردار است.

ارتباط گرایی: گرایش فرد به تعامل در ارتباط او با دیگران، خدا و طبیعت دیده شد. او در محیط‌های مختلف به تعامل با افراد می‌پردازد و نقش‌های مختلف را به عهده می‌گیرد. در ایفای نقش‌های اجتماعی خود با افراد، فعالانه تعامل می‌کند و به ارتباط با دیگران اهمیت می‌دهد و علاقمند همکاری اجتماعی است. "تا جایی که توان روحی و بدنی و جسمی بوده سعی کردم برای دیگران قدمی برداشته باشم. حالا هر کس تو هر سن و موقعیتی که داره افراد متفاوتی دوروبرش داره چه از خانواده چه به کم دوتر دختر دایی دختر خاله یا دوست و آشنایی که برخوردارهایی داره و حالا در حد توان" (۹)

خداوند را در لحظه لحظه زندگی خود در جریان می‌بیند، ارتباط مستقیمی با خدا دارد، با او گفتگو می‌کند و برای گفتگو از کلام خود یا دعاها بهره می‌برد. "خدا تو قرآن سوره بقره هم گفته دیگه ذلک الکتاب لاریب فیه ... من فکر می‌کنم منظور از کتاب، دنیای اطراف ما، جهان هستی هست. خدا خیلی نشونه‌های قشنگی برا ما گذاشته که راه رو به ما نشون بده" (۴)

طبیعت را هم یکی دیگر از آفریده‌های خدا می‌داند که علاوه بر حس خوب و لذت از بهره‌مندی از این نعمت الهی، او را رشد داده و بیشتر با خلقت خداوند آشنا می‌کند. "لذت بردن از طبیعت دست نخوره مثل کوهستان و دریا واقعاً بهم روحیه و نشاط میده. تو درختکاری و سبزیکاری و پاک‌نگه داشتن طبیعت دوست دارم فعال باشم" (۱۱)

مهارت‌های ارتباطی: کاربرد صبر، گذشت و بخشش، همکاری و حل مسأله امکان تعامل بهتر با دیگران را برای فرد فراهم کرده است. فرد امیدوار

سهم گذار ضمن تعامل مؤثر با همسر خود، فعالانه با فرزندان ارتباط برقرار کرده و به امور آنها رسیدگی می‌کند، همکاری، مشورت و همراهی همسران در تربیت فرزندان جو خانواده را به فضایی هماهنگ برای رشد و پرورش فرزندان تبدیل کرده است. "با همدیگه مشورت می‌کنیم، میتونیم چیکار کنیم مثلاً این مشکل برای ما پیش اومده خب سه تا راه داریم، کدومش بهتره؟ حاضریم سخته و مثلاً طولانی بودن زمانشو بپذیریم، ولی نتیجه‌ها نتیجه بهتر و عاقلانه تری باشه" (۱)

"مشکلات اقتصادی رو آدم با صبر و تلاش پیش می‌بره. مشکلاتی که تو روابط اجتماعی هست، فقط تلاش کافی نیست، بیشتر صبر هست که آدم باید صبر بکنه، کاری انجام نده، هیچ چیز ننگه و بذاره بگذره" (۱۱)

۶. بعد زمانی گفتمان امید

این بعد توجه فرد به اهمیت زمان در زندگی را نشان می‌دهد.

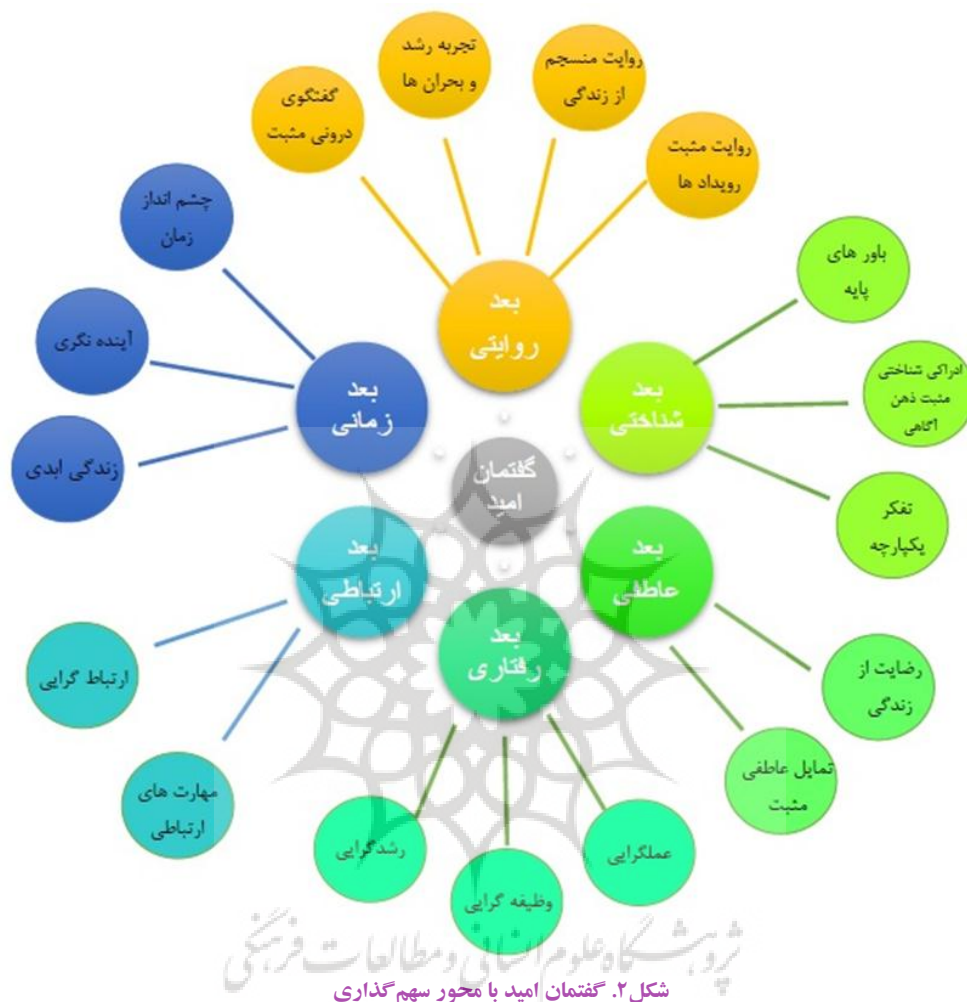
چشم‌انداز زمان: فرد امیدوار سهم گذار با شناخت خواسته‌ها و ارزش‌هایش در زندگی به دست‌بندی اهداف کوچک و بزرگ خود پرداخته، قدر و ارزش زمان را می‌داند و به دنبال استفاده مفید از فرصت‌هاست. "بوده یک مواقعی که واقعاً احساس کردم نمی‌شود ولی خب دوباره برایش تلاش کردم، یک برنامه بلندمدت می‌ریختم و صبر و آرامش، براش وقت می‌ذارم زمان می‌ذارم" (۲)

دید مثبت و هدفمند نسبت به آینده: فرد نه تنها نسبت به آینده خود نگاه مثبتی دارد بلکه آینده جامعه و حتی جهان را هدفمند در پی رسیدن به عدل و انصاف می‌بیند. دید مثبت به آینده فرد سهم گذار را به تلاش برای ساختن آینده‌ای خوب سوق می‌دهد. "قطعا آینده جهان با روشنی پایان پیدا می‌کنه. آینده این دنیا و جهان دیگه هم آینده‌اش با عدل و انصاف پیش میره برای جامعه هم همین فضا رو قائلیم. یعنی نهایتاً به سمت روشنی و به سمت عدالت میره" (۱۰)

زندگی ابدی: فرد امیدوار سهم گذار معتقد به تداوم زندگی در دنیای دیگر است و گستره زندگی را بسیار وسیع‌تر از زندگی مادی و دنیوی می‌بیند که همواره همراه با سختی و مصائب است. نسبت به آینده خود بسیار خوشبین است و این خوشبینی فقط شامل زندگی دنیوی او نیست بلکه زندگی ابدی او را هم در بر می‌گیرد. "در مورد آینده‌ام خیلی خوب می‌بینم. به چیزی که اسمش رو میگن خوشبختی ابدی. یعنی این چیزیه که من در آینده خودم می‌بینم اگر اونچه که امروز هستم باقی بمونم" (۱۰)

"اگر بتونم همه این‌ها رو رنگ و بوی خدایی بهش بدم زندگیم با این هفتاد هشتاد صد سال تموم نخواهد شد و به نظرم که به ذره تونستم دورتر

رو بینم" (۹)

شکل ۲. گفتمان امید با محور سهم گذاری

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف دستیابی به الگوی گفتمان امید با محوریت سهم گذاری انجام شد. نتایج این مطالعه حاکی از آن بود که گفتمان امید با محور سهم گذاری ابعاد مختلفی دارد که شامل بعد روایتی، بعد شناختی، بعد عاطفی، بعد رفتاری، بعد ارتباطی و بعد زمانی است. بعد روایتی بیانگر روایت‌های فرد از زندگی است. فرد امیدوار سهم گذار روایت‌های منسجم و مثبتی از زندگی خود بیان می‌کند که همراه با گفتگوی درونی مثبت و تجربه رشد در بحران‌های زندگی است و با خوشبینی، و آینده‌نگری همراه هستند. همسو با این یافته، گیلبرت (۲۰۰۲) و اسنایدر و لوپز (۲۰۰۲) بر

رابطه معنا و روایت و رحیمی و همکاران (۲۰۲۱) و ادیب و همکاران (۲۰۲۰) بر رابطه معنا و امید تأکید کرده‌اند. هدکی (۲۰۱۴) نیز مدعی است ساختن روایت مثبت قدرت فرد برای رویارویی با آینده و عبور از سختی‌ها را بالا می‌برد. هرچند برخی معتقدند اجتماع، خانواده و محیط پرورش افراد در کودکی محیطی مؤثر در تعیین امید و آرزوست و اما بنابر پژوهش اسپورر (۲۰۱۱) اگرچه واقعیت‌های مادی آسیب‌های اجتماعی - مکانی، مانند مشکلات مالی شرایط بد مسکن و محدودیت دسترسی به خدمات، در برخی متون ذکر شده، اما تأثیر مستقیمی بر امید و آرزوی جوانان ندارند. یافته‌های نتایج پژوهش فعلی همسو با مطالعات هدکی (۲۰۱۴)، گیلبرت

(۲۰۰۲) و اسپورر (۲۰۱۱) نقش روایت فرد بر امیدواری را بیش از موقعیت یا زمینه‌ای که در آن قرار دارد نشان داده است. گفتگوی درونی مثبت و مبتنی بر حل مسأله آخرین مضمون در بعد روایتی گفتمان امید است. گفتگوی درونی فرد در واقع می‌تواند اثر بسیار زیادی بر نحوه نگرش او نسبت به خودش و جهان اطرافش بگذارد (مید، ۲۰۲۱). یافته‌های پژوهش حاضر با مطالعات مید (۲۰۲۱) و ایروینگ، اسنایدر و کراوسون (۱۹۹۸) در زمینه‌ی تأثیر خودگویی مثبت بر امیدواری همخوان است. افراد با امیدواری بالا گفتگوی عاملانه‌ای با خود دارند و عباراتی مثل «من می‌توانم این کار را انجام دهم» و «من دست از تلاش بر نمی‌دارم» را به خود می‌گویند.

این پژوهش در بعد شناختی گفتمان امید به مضامین باورهای پایه، ادراک شناختی مثبت با ذهن آگاهی، و تفکر تعالی نگر دست یافت. این مضمون نقش ذهن به عنوان واسطه فعال در فهم جهان و سپس اثرگذاری ذهن در اعمال انسان را بیان می‌کند. نوع شناخت فرد در مورد خدا و جهان هستی و خود بینشی برای عملکرد او فراهم کرده و نوع هدفمندی و جهت‌مندی او را مشخص می‌کند. همسو با این نتایج یافته‌های کسر و شلدون (۲۰۰۰) نشان داد ایمان به یک جهان‌بینی و حرمت خود برآمده از آن به عنوان سپری در برابر اضطراب ناشی از آگاهی از مرگ، در جهت فراهم کردن فرصتی برای پیگیری اهداف شخصی در زندگی و امیدواری عمل می‌کند. تصویر مثبت از خدا، اعتقاد به خالقیت و حمایتگری خدا شناخت ویژه‌ای از خداوند در فرد امیدوار سهم‌گذار ایجاد کرده است. در زمینه شناخت خدا و امیدواری پژوهش‌های آقابابایی و همکاران (۲۰۱۷)، حسن‌زاده، میریان و لزگی (۲۰۱۴)، بهشتی، خاری آرانی و علی‌اکبرزاده آرانی (۲۰۱۳)، قهرمانی و نادری (۲۰۱۲)، عزیززاده اقدم (۲۰۱۲) با نتایج این پژوهش همسو بودند. همچنین پژوهش زکریا، اسکیسو، کارداس، ساجیوگلو و گلیبالو (۲۰۱۹) به تأثیر درک و شناخت فرد از خود بر امیدواری اشاره کرده‌اند. ادراک شناختی مثبت با ذهن آگاهی، ادراک واقع‌گرایانه به مسایل و عدم نشخوار فکری افکار منفی را در بر گرفته است. فرد امیدوار سهم‌گذار نسبت به زندگی بسیار خوش‌بین است و این خوشبینی رویدادهای گذشته، حال و آینده را در بر می‌گیرد. همسو با این یافته جاکوز، تروت، رن، اشرف و ویلیامز (۲۰۲۰) و اسنایدر خوش‌بینی را یکی از ابزارهای اساسی تفکر برای کشف اهداف زندگی و امیدواری تحقق آن‌ها گزارش کرده‌اند. ذهن آگاهی به فرد کمک می‌کند که این نکته را

درک کند که هیجان‌های منفی ممکن است رخ دهد، اما آن‌ها جزء ثابت و دائمی شخصیت نیستند. همچنین به فرد این امکان را می‌دهد تا به رویدادها با تفکر و تأمل پاسخ دهد (بیرامی، هاشمی نصرت آباد، پاک، جوربنیان، ۲۰۱۹)، و ذهن او را از بند افکار خودآیند، عادت‌ها و الگوهای رفتاری ناسالم می‌رهاند و نقش کلیدی در تنظیم رفتار توسط خود فرد دارد (دسی و ریان، ۱۹۸۰). نتایج حاصل از پژوهش‌های بیرامی، هاشمی نصرت-آباد، پاک و جوربنیان (۲۰۱۹)، لو و همکاران (۲۰۲۰)، پویانفرد، محمدپور، پرویزی فرد و صادقی (۲۰۲۰)، استوتی و همکاران (۲۰۲۰) که ذهن آگاهی را از جمله مؤلفه‌های مؤثر بر امیدواری بیان نموده‌اند با یافته‌های این پژوهش همخوانی دارد. می‌توان گفت از آنجایی که افراد امیدوار تفکر تساوی گونه نسبت به حوادث و اتفاقات ندارند، یعنی حادثه منفی را مساوی با بدبختی خود نمی‌دانند، از رویدادهای منفی ارزیابی شناختی مثبتی دارند و این درک و شناخت مثبت موجب امیدواری بیشتر آن‌ها می‌شود. آخرین مضمونی که در بعد شناختی امید یافت شد تفکر تعالی‌نگر است. بزرگ‌اندیشی و جامع‌نگری از جمله خصائصی است که در افراد امیدوار سهم‌گذار دیده شد. بزرگ بودن دنیای فرد به طوری که محدوده‌ی بیشتری از افراد و نظام‌ها برای او اهمیت دارد، به همراه جهان‌بینی فراتر از دنیای مادی، دید مثبت‌تر و گستره عمل بیشتری در اختیار او قرار داده است. پرچم، فاتحی‌زاده و محقیان (۲۰۱۳) به نوعی تفکر در دیدگاه قرآن کریم اشاره کرده‌اند که ضمن قراردادن آدمی در مسیر تکامل، موجب ایجاد تعهد به زندگی دنیا، ایجاد امید و آرامش در پرتو حفظ اصول و ارزش‌های الهی و انسانی می‌شود و این نوع دیدگاه به گونه‌ای مشابه با بعد تعالی جهان‌بینی است که اوقانی اصفهانی، اسمعیلی، سلیمی بجستانی، معتمدی و عسگری (۲۰۲۱) به آن اشاره کرده‌اند، اشرافی بوئی (۲۰۱۴)، چیونز، هی، فیلدمن و بنیتز (۲۰۱۹)، اسلزاکوا و کرافت (۲۰۱۶)، فیلدمن، رند و کاهل-روبلسکی (۲۰۰۹)، فیلدمن و اسنایدر (۲۰۰۵) نیز بر تأثیر نوع خاصی از تفکر بر امیدواری تأکید کرده‌اند. تفکر تعالی‌نگر به لحاظ رویکرد جامع، آینده‌نگر و چشم‌انداز متعالی که دارد، امیدوارانه‌ترین نوع تفکر است که می‌تواند به زندگی افراد معنا و آینده آن‌ها را شکل دهد.

سومین بعد اصلی گفتمان امید، بعد عاطفی است که مبتنی بر تمایل عاطفی مثبت فرد نسبت به گذشته، حال و آینده، و احساس رضایت او از زندگی است. فرد امیدوار سهم‌گذار فقط چشم به آینده و آنچه می‌خواهد بدست

درصد اصلاح خود و جامعه برمی آیند^۱. نتایج پژوهش خرمائی، زارعی، مهدی یار و فرمانی (۲۰۱۴) رابطه ی صبر و امید، پژوهش بابلان، قاسم پور و حسن زاده (۲۰۱۷) رابطه ی بین امید و بخشش، و پژوهش علیزاده اقدم (۲۰۱۲) رابطه ی امید و تمایل افراد به همکاری و مشارکت را در همسویی با نتایج حاصل از مطالعه حاضر تأیید می کند. یافته های به دست آمده از مطالعات گلستانه، صداقت و بهلولی (۲۰۱۸)، زکریا و همکاران (۲۰۱۹)، اتیک و اتیک (۲۰۱۷) نیز در مؤثر بودن مهارت حل مسأله بر افزایش امیدواری با پژوهش فعلی همسو است.

آخرین بعد اصلی گفتمان امید، بعد زمانی است که درک فرد از اهمیت وقت و زمان و استفاده بهینه او از فرصت ها را بیان می کند. سه مضمون چشم انداز زمان، دید مثبت و هدفمند به آینده و زندگی ابدی در این بعد شناسایی شد. فرد امیدوار سهم گذار می داند برای رسیدن به اهدافش علاوه بر برنامه ریزی و تلاش، نیاز به زمان دارد. نگرش زمانی فرد به مسأله در بازه ای طولانی مدت تر احتمال موفقیت او را افزایش می دهد. الیوت و اولور (۲۰۰۹) معتقدند امید یک ماهیت ثابت نیست، بلکه ماهیتی است که می تواند بر اساس زمان و زمینه تغییر کند و شکل بگیرد. افراد امیدوار سهم گذار از نوعی چشم انداز زمانی برخوردار بودند، به گونه ای که خود را فقط در یک زمان خاص نمی دیدند. آن ها درحالی که بودن در اکنون و اینجا را تجربه می کردند، می توانستند در این حضور گذشته و آینده خود را سهیم کنند، و از تجارب گذشته برای بهبود هم اکنون و برنامه ریزی بهتر در آینده بهره ببرند. نگاه آنان به آینده باعث می شد که در سختی های زمان حال گیر نکنند و و آینده ای بهتر را رقم بزنند. همسو با پژوهش فعلی نتایج پژوهش های گلستانه، افشین و دهقانی (۲۰۱۷) و همتی، امیدیان و برزگر بفرویی (۲۰۱۵) حاکی از اینست که چشم انداز زمان در دستیابی به اهداف و تعیین اهداف کوتاه مدت یا بلندمدت نقشی اساسی ایفا می کند. گروبر، کانینگهام، کیکلند و هی (۲۰۱۲) استدلال می کنند که مردم نیاز دارند گذشته و آینده را در نظر بگیرند تا تصمیم های بلندمدت سازگارانه ای اتخاذ کنند، و گرنه در زمان حال با مشکل مواجه می شوند. یافته های حاصل از پژوهش دیویس و هیکس (۲۰۱۳)، و محمدی، دانش و تقی لو (۲۰۱۶) همسو با نتایج مطالعه حاضر تأثیر چشم انداز زمان بر امیدواری را نشان دادند.

^۱ إِنَّ الدِّينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ (فاطر / ۲۹)

فرد امیدوار سهم گذار نه تنها نسبت به آینده خود نگاه مثبتی دارد بلکه آینده جامعه و حتی جهان را هدفمند در پی رسیدن به جامعه و جهانی بهتر می بیند. دید مثبت و هدفمند به آینده فرد را به تلاش برای ساختن آینده ای خوب سوق می دهد. نتایج پژوهش عابدی و طاهری (۲۰۲۰) و اسلازکوا و کرافت (۲۰۱۶) با این یافته مطابقت دارد. در آخرین زیرمضمون زمانی، زندگی ابدی که اعتقاد به تداوم زندگی در دنیای دیگر است قرار دارد. فرد امیدوار سهم گذار تکیه کردن صرف به دنیا را موجب یاس و ناامیدی می داند و گستره زندگی را بسیار وسیع تر از زندگی مادی و دنیوی می بیند که همواره همراه با سختی و مصائب است. خوش بینی او به آینده فقط شامل زندگی دنیوی او نیست بلکه زندگی ابدی او را هم در بر می گیرد. نتایج پژوهش پرچم و محققیان (۲۰۱۱)، و جلائی نوبری (۲۰۲۰) در مورد اهمیت باور به تداوم زندگی در دنیای دیگر بر امیدواری با یافته های مطالعه حاضر همخوان است. فرد با رهایی از محدودیت زمانی گستره عمل خود را وسیع تر دیده و پایداری او و عملش باعث امیدواری بیشتر او می شود.

شش بعد گفتمان امید در فرد امیدوار سهم گذار یکپارچگی هدفمند و مؤثری در ارتباط با خود، جامعه و جهان هستی در پیوستار زمان ایجاد کرده است، که تا حدی یادآور توصیف مزلو از فرد تعالی یافته (خودشکوفای) است. مزلو تعالی خود را به عنوان توانایی فرد در کسب یک هوشیاری متحد کننده با سایر انسان ها توصیف کرد. از نظر مزلو فرد خود شکوفا یا تعالی یافته، نه تنها قادر است که به جهان هستی بنگرد بلکه هدف های خود را در رابطه با سایر انسان ها و در مقیاس جهانی مد نظر قرار می دهد و می داند که اهداف او نه فقط در محدوده او و دنیای او بلکه می تواند در کل جهان تأثیر داشته باشد (وینتر، ۲۰۱۷)، با این تفاوت که فرد امیدوار سهم گذار از نظر مکان و زمان گستردگی بیشتری دارد و اسیر زمان و مکان نیست. هرچند فرد تعالی یافته مزلو دامنه عمل و اهداف خود را آنقدر گسترش داده که مقیاس جهانی را در برمی گیرد، دامنه عمل و اهداف فرد امیدوار سهم گذار فراتر از آن است، چرا که محدود به دنیای مادی و زندگی دنیایی او نیست و تا زندگی ابدی او در دنیای دیگر گسترده شده است. بعلاوه او بر روی پیوستار زمان از گذشته تا حال و آینده در جریان است و محدودیت زمانی ندارد. در گفتمان امید، اعتقاد فرد به مخلوقیت سهم گذار باورهای

محدودیت کم‌رنگ شود؛ و دیگر اینکه مطالعه حاضر روی زنان متأهل با سابقه ازدواج ۱۰ الی ۲۵ سال صورت گرفت، بنابراین تعمیم نتایج به سایر افراد با احتیاط صورت گیرد. استقرار و رشد مؤلفه‌های سهم گذاری و گفتمان امید نیازمند برنامه‌ریزی مستمر است و همین مسأله لزوم توجه به برنامه‌ریزی طولانی مدت در این زمینه را نشان می‌دهد و می‌تواند اثر شگرفی در امیدافزایی و شکوفایی فرد، خانواده و جامعه داشته باشد. پیشنهاد می‌شود با برگزاری دوره‌های رشد فردی و پرورش افراد امیدوار سهم گذار در سطح کلان زمینه رشد و تحول خانواده و جامعه فراهم شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته مشاوره در دانشگاه علامه طباطبایی با تاریخ تصویب پروپوزال ۱۳۹۹/۹/۱۷ و شناسه اخلاق IR.ATU.REC.1400.001 می‌باشد.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حامی مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول محقق اصلی این پژوهش است. نویسنده دوم استاد راهنما و نویسنده سوم استاد مشاور رساله می‌باشند.

تضاد منافع: نویسندگان هیچ تضاد منافی در رابطه با این پژوهش اعلام نمی‌نمایند.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما، مشاور و افراد شرکت کننده در پژوهش قدردانی می‌گردد.

پایه‌ای در او شکل داده بطوری که خالق خود را محور معنابخشیدن به همه امور دیده و به نگرشی عمیق و گسترده در مورد خود و جهان دست یافته است. باور به مختار و مسئول بودن انسان، و اعتقاد به بهتر شدن امور انگیزه ایجاد آینده‌ای روشن را در او نضج داده تا هدفمندانه و عاملانه در پی رسیدن به اهدافی متعالی باشد. عمل‌گرایی و وظیفه‌شناسی فرد در کنار علاقه اجتماعی او را به سمت تعامل مؤثر با دیگران و ایفای نقش‌های مختلف سوق داده و زمینه ساز رابطه‌ی احسن با خداوند، دیگران و طبیعت شده است. فرد امیدوار سهم گذار به تکالیف خود در قبال سایرین عمل کرده و به دنبال رشد و شکوفایی خویش، دیگران و جامعه است. باور به پیوستگی و وسعت هستی بینش گسترده‌ای در پیوستار زمان در اختیار او گذاشته، و نویدبخش شرایطی بهتر برای خود و جامعه در آینده نزدیک و دور، تا زندگی ابدی است؛ و این‌گونه است که در این گفتمان فرد سهم گذار روایت‌های مثبتی از گذشته، حال و آینده نقل می‌کند و روایت منسجمی که برخاسته از بزرگ اندیشی و یکپارچگی تفکر اوست، بر همه روایت‌های او سایه افکنده است.

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی بود از جمله اینکه به دلیل همزمانی با همه‌گیری کووید-۲۰۱۹ مصاحبه‌ها به صورت غیرحضورى برگزار شد، البته تلاش شد با برگزاری مصاحبه‌های تصویری در شرایط ثابت این

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

References

- Abedi, R., Taheri, S. (2020). The effect of positivist education on the future hope of guilds and bazaars in the context of Iran's economic sanctions. A Study of Iranian *Economic Issues*, 7 (1), 193-208. [Link]
- Adib, M., Jadidi, M., Aghajani Hashjin, T. (2021). Exploring the students' hope based on coping styles and meanings of life. *Nursing research*, 15 (5):1-8 [Link]
- Aghababaei, N., Sohrabi, F., Eskandari, H., Borjali, A., Farrokhi, N.A. (2017). Constructing a causal model of subjective well-being by religious orientation through hope, death anxiety, and meaning in life as mediators. *Journal of Islamic Psychology*, 2 (1), 32-60. [Link]
- Alizadeh Aghdam, M.B. (2012). Assessing the level of hope for the future among students and the factors affecting it. *Applied Sociology*, 23 (4), 189-206. [Link]
- Alkal, A. (2020). An Investigation of Interpersonal Problem Solving in University Students in Terms of Personality Traits, Resilience and Hop. *European Journal of Educational Sciences*, 7(1), 15-31.
- Amirav, D. R., Besor, O., & Amirav, I. (2021). Hope during COVID-19 Lockdown. *Cureus*, 13(5).
- Amiri, M., and Alizamani, A., A. (2018). The study of "existential loneliness" in the modern world and methods of dealing with it based on the views of "Ervin Yalom. *Fundamental Western Studies*, 9 (1): 1-22. [Link]
- Amiri Asfarjani, Z., Hashemianfar, S., A. and Ghasemi, V. (2019). Exploring social hope, data-based theories. *Social Issues of Iran*, 10 (1), 27-51. [Link]
- Ashrafi Buyeh, Sh. (2013). Fostering future-oriented thinking in education. *National Conference on Futurology*, 3. [Link]
- Atik, G., & Atik, Z. E. (2017). Predicting hope levels of high school students: The role of academic self-efficacy and problem solving. [Link]
- Babalan, B., Ghasempour, A., & Hassanzadeh, A. (2017). The Role of Forgiveness and Psychological Hardiness in Prediction of Hope. *Knowledge and Research in Applied Psychology*, 12 (45), 12-19. [Link]
- Babazadeh Namini, S., Sirafi, M.R., Elahi, S.A. and Sabet, M. (2021). Structural model of post-injury growth prediction based on personality traits: The mediating role of resilience in women with breast cancer. *Journal of Alborz University of Medical Sciences*, 10 (2), 143-152. [Link]
- Baily, T.C. and Snyder, C.R. (2007). Satisfaction with life and hope: a look at age and marital status. *Psychological Record*, 57, 2, 233-240.
- Beheshti, S., Khari Arani, M., Akbarzadeh, A. and Arani, Z. (2010). The meaning and components of hope in Islamic texts and positive psychology. *Daneshvar Scientific and Research Monthly of Education and Community Behavior*, 17, 45, 170 - 157. [Link]
- Beyrami, M., Hashemi, N., Abad, T., Pak, r. and Jorbanian, A. (2019). The role of mindfulness in predicting life expectancy. *Journal of New Psychological Research*, 14 (2.54), 1-9. [Link]
- Cheavens, J.S., Heiy, J.E., Feldman, D.B., Benitez, C., & Rand, K.L. (2019). Hope, goals, and pathways: Further validating the hope scale with observer ratings. *The Journal of Positive Psychology*, 14(4), 452-462.
- Choma, B., Busseri, M., & Sadava, S. (2014). Deciphering subjective trajectories for life satisfaction using self-versus-normative other discrepancies, self-esteem, and hope. *European Journal of Personality*, 28, 107-119. [Link]
- Astuti, H.W.Y., Agustin, M., Sari, S.P., Wijayanti, D.Y., Sarjana, W., & Locsin, R.C. (2020). Effects of Mindfulness on Stimulating Hope and Recovery among People with Schizophrenia. *Nurse Media Journal of Nursing*, 10(2), 119-129.
- Dunlap, R. (2016). The Diversity of Hope: Philosophical Theories in East and West. University of Hawaii at Manoa. <http://hdl.handle.net/10125/51369>.
- Davis, W.E., & J.A. Hicks (2013). "Maintaining Hope at the 11th Hour: Authenticity Buffers the Effect of Limited Time Perspective on Hope". *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(12): 1634-1646.
- Deci, E.L., & R.M. Ryan (1980). "Self-Determination Theory: When Mind Mediates Behavior". *The Journal of Mind and Behavior*, 33-43.
- Di Fabio, A., Palazzeschi, L., Bucci, O., Guazzini, A., Burgassi, C., & Pesce, E. (2018). Personality traits and positive resources of workers for sustainable development: Is emotional intelligence a mediator for optimism and hope?. *Sustainability*, 10(10), 3422.
- Duggal, D., Sacks-Zimmerman, A., & Liberta, T. (2016). The impact of hope and resilience on multiple factors in neurosurgical patients. *Cureus*, 8(10).
- Ebadi, B.N., Rahgoi, A., Hosseini, M.A., Fallahi Khoshknab, M., & Biglarian, A. (2017). The correlation between spiritual well-being and hope among nursing students of Medical Sciences

- Behavioral Sciences*. Tehran: Narkish Information Institute. [Link]
- Hosseini, Z., Izadi, M., Vakili, N., & Ansarian, F. (2018). Investigating the social dimension of responsibility from the perspective of Quran and Islam. *Journal of Quranic Studies*, 9 (34), 279-304. [Link]
- Irving, M.L., Snyder, C.R., & Crowson, J.J. (1998). Hope and coping with cancer by college females. *Journal of personality*, 66, 195-214.
- Ghobadi, Sh. (2020). *Explaining the role of consultants and clients' sharing style on the stability of the first, second and third types of clients changes*. Master Thesis. Faculty of Psychology and Educational Sciences. Allameh Tabatabaei University. Tehran. [Link]
- Jacquez, F., Trott, C.D., Wren, A. R., Ashraf, L. Williams, S. E. (2020). Dream It! Preliminary Evidence for an Educational Tool to Increase Children's Optimistic Thinking. *Child Youth Care Forum*, 49, 877-892. [Link]
- Jalaie Nobari, H. (2020). Cognitive strategies to increase hope (hope creation) in the Holy Quran based on the ideas of Ayatollah Javadi Amoli. *New Approaches in Islamic Studies*, 4 (2), 169-188. [Link]
- Jorgensen, M. Philips, L.J. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. London; Thousand Oaks, Calif: Sage Publications.
- Kasser, T. (2017). Aspiration & well-being in a person setting. *Journal of applied social psychology*, 26, 1367-1377.
- Kasser, T., & Sheldon, K.M. (2000). Of wealth and death: Materialism, mortality salience, and consumption behavior. *Psychological science*, 11(4), 348-351.
- Kelberer, L. J., Kraines, M. A., & Wells, T. T. (2018). Optimism, hope, and attention for emotional stimuli. *Personality and Individual Differences*, 124, 84-90.
- Khanipour, H., & Azimi, R. (2019). The application of Discursive Methodologies in Health Psychology Research. *RPH*, 13 (3), 56-77. [Link]
- Kwon, P. (2015). *The Role of Hope in Preventive Interventions*. *Social and Personality Psychology Compass*, 9, 12. Washington State University. Department of Psychology, Washington State University, P.O. Box 644820, Pullman, WA 99164, USA.
- Littlemore, R. (2019). *Better than Hope: In Search of a Defence against Despair in the Face of Global Climate Change* (Doctoral dissertation, Royal Roads University (Canada).
- Mead, E. (2021). what is Positive Self-Talk. <https://positivepsychology.com/positive-self-talk/>
- Mohammadi, M. Danesh, E., & Taqi Lu, S. (2016). Predicting hope based on religious orientation and time perspective. *Applied Psychology*, 10 (38), 157-174. [Link]
- Mohseni, M. (2020). *Investigating the discourse of hope in adolescents with successful identities after overcoming the adolescent crisis*. Allameh Tabatabaei university. [Link]
- Moradi, F., Salehi, M., Koochakentazar, R., & Izanloo, B. (1398). Develop a predictive model of hope based on resilience and happiness by considering the mediating role of quality of life in women with breast cancer. *Journal of Psychological Sciences*, 18 (81), 1047-1055. [Link]
- Miri, F., S., Ghiai, M., M., & Khodaei, Z. (2019). Analysis of Factors Affecting the Growth of Elderly Life Expectancy; Case Study: Nursing homes in Karaj. *refahj*. 19 (73), 301-339. [Link]
- Mohseni, M. (2020). *Investigating the discourse of hope in adolescents with successful identities after overcoming the adolescent crisis*. Master Thesis. Faculty of Psychology and Educational Sciences. Allameh Tabatabaei University. [Link]
- Oghani esfahani, F., Esmaeily, M., salimi bajestani, H., Motamedi, A., & Asgari, M. (2021). Dimensions of aging in Iranian women: A phenomenological study. *Journal of Psychological Sciences*, 20 (99), 327-340. [Link]
- Parcham, A., Fatehizadeh, M., & Mohaqeqian, Z. (2013). Studying the three folds of hope in Schnider's theory and comparing it with Quran's point of view on it. *Journal of Quranic and Hadith Sciences*, 10, 1, 19, 30-1. [Link]
- Parcham, A., & Mohagheghyan, Z. (2011). The Role of Ma'ād in Creating and Strengthening Hope in Man. *Qru'anic Reserches*, 16(64), 186-203.
- Potter, J. (2012). Rereading Discourse and Social Psychology: Transforming social psychology? *British Journal of Social Psychology*, 51(3), 436-55. [Link]
- Potter J., & Wetherell M. (1987). *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour*. London: SAGE.
- Pouyanfard, S., Mohammadpour, M., Parvizifard, A., & Sadeghi, KH. (2021). Effectiveness of mindfulness-integrated cognitive behavior therapy on anxiety, depression and hope in multiple sclerosis patients: a randomized clinical trial. *Trends in Psychiatry and*

- Psychotherapy [online], v. 42, n. 1, pp. 55-63. [Link]
- Rahimi, H., Ebrahimi, S., & Baseri A. (2021). The relationship between meaning of life and hope with mental health and its comparison in veterans and cancer patients. *Journal of Military Psychology*, 11 (42), 31-41. [Link]
- Remzi Öztekin, H., Bayraktar, F. (2019). How decisiveness, self-efficacy, curiosity and independent and interdependent self-construals are related to future hopefulness among senior students. *Behavioral Sciences Journal*. [Link]
- Rezazadeh, A.R., Mantegh, H. (2019). Reasons affecting on hope for the future among the young individuals of district 20 of Tehran. *Universidade*, 6, 8, 292-303.
- Salehi, M., Pasandideh, A., Janbozorgi, M., & Rasoolzadeh Tabatabaei S. K. (2018). The Model of Hope Based on Islamic Sources and Designing its Therapy Protocol. *Journal of Applied Research in Islamic Humanities*, 3, 1 (3), 7-34. [Link]
- Seligman, M.E.P. (2002). Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment. New York: Free Press.
- Slezackova, A., & Krafft, A. (2016). Hope: A driving force of optimal human development. Idea of excellence: Multiple perspectives, 1-12.
- Snyder, C. R. (1994). The psychology of hope: You can get there from here. New York, NY, US: Free Press.
- Snyder, C.R., & Lopez, S.J. (2002). Preface. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. ix-x). New York, NY: Oxford.
- Snyder, C.R. (2002). TARGET ARTICLE: Hope Theory: Rainbows in the Mind. *Psychological Inquiry*, 13, 249-275.
- Spohrer, K. (2011). Deconstructing 'Aspiration': UK policy debates and European policy trends. *European Educational Research Journal*, 10(1), 53-63.
- Taheri Demneh, M. and Kazemi, M. (2020). A futuristic reading of the problematic social hope in Iran. [Link]
- Tkach, C., & Lyubomirsky, S. (2006). How do people pursue happiness? Relating personality, happiness increasing strategies and well-being. *Journal of Happiness Studies*, 7, 183-225.
- Venter, H.J. (2017). Self-Transcendence: Maslow's Answer to Cultural Closeness. *Journal of Innovation Management*, 4(4), 3-7. [Link]
- Wiggins S., & Potter J. (2008). Discursive psychology. In: Willig C and Stainton Rogers W (eds) *The SAGE Handbook of Qualitative Research in Psychology* London: SAGE, 72-89.
- Williams, D.I. & Irving, J.A. (2010). Universes of discourse: Implications for counselling and psychotherapy. *British Journal of Guidance & Counselling*, 30, 2, 207-212. [Link]
- Zekeriya, Ç.A.M., EŞKİSU, M., KARDAŞ, F., SAATÇIOĞLU, Ö., & Gelibolu, S. (2019). The mediating role of self-efficacy in the relationship between problem solving and hope. *Participatory Educational Research*, 7(1), 47-58.
- Zhang, Y., Cui, C., Wang, L., Yu, X., Wang, Y., & Wang, X. (2021). The Mediating Role of Hope in the Relationship between Perceived Stress and Post-Traumatic Stress Disorder among Chinese Patients with Oral Cancer: A Cross-Sectional Study. *Cancer Management and Research*, 13, 393.